

EU FAR - Abordarea disparităților teritoriale în ceea ce privește absorbția fondurilor UE

Prezentare succintă a recomandărilor de politici

Principalele constatări

- EU FAR (EU Funds by Area Results) oferă date granulare aliniate mișcării FAIR privind toate fondurile UE absorbite de toate unitățile administrativ teritoriale din România, pentru întreaga perioadă de programare 2014-2020, pe baza disponibilității datelor.
- Baza de date EU FAR poate fi reprodusă în alte țări europene pentru aceeași perioadă de programare.
- Rezultatele proiectelor EU FAR sunt accesibile în mod deschis utilizând recomandările Research Data Alliance (RDA) și serviciile și produsele din European Open Science Cloud (EOSC).
- Absorbția fondurilor UE pentru unitățile administrativ-teritoriale din România este marcată de discrepanțe teritoriale semnificative.
- Baza de date EU FAR poate servi atât ca instrument de cercetare, cât și ca instrument pentru elaborarea de politici la mai multe niveluri: unitate administrativ-teritorială (LAU), județene (NUTS 3), regionale (NUTS 2), naționale (NUTS 0) sau europene.

Introducere

Proiectul abordează tema finanțării UE în profil teritorial, cu un accent special pe zonele rurale. Proiectul acoperă o lacună în datele disponibile, aliniată mișcării FAIR,¹ privind absorbția fondurilor UE la un nivel granular, cel al unităților administrativ-teritoriale (LAU). În România, dar și în alte locuri din Europa, unitățile rurale se confruntă cu dezavantaje multiple în comparație cu zonele urbane. Subiectul analizat este deosebit de relevant pentru politica de coeziune a UE și pentru impactul teritorial al finanțărilor europene. Atributele spațiale ale localității sunt analizate sistematic pe tot parcursul rezultatelor proiectului.

Care este miza? Definiția problemei (problemelor)

Proiectul EU FAR abordează două probleme interconectate: (1) creșterea gradului FAIR al datelor granulare deschise privind absorbția fondurilor UE și (2) analiza spațială a distribuției fondurilor. Soluțiile propuse derivă din sinergia recomandărilor provenite din domenii multiple, în vederea elaborării de politici bazate pe dovezi în domeniul absorbției fondurilor europene în România.

Datele deschise oficiale pe această temă nu respectă pe deplin principiile FAIR. Informațiile publicate oficial de Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației includ în continuare unele erori pe agregatorul cheie, codul LAU sau SIRUTA. Echipa de proiect a identificat mai multe erori în trecut, dar numărul acestora a scăzut în fișierele mai recente de date. Cu toate acestea, o bază de date exactă cu toate localitățile ar trebui să se bazeze pe codurile LAU corecte publicate de Institutul Național de Statistică.² În caz contrar, datele sunt dificil de unit cu alte baze de date și între anii de execuție bugetară.

În formatul actual al execuției bugetare, aceste informații nu sunt defalcate în funcție de tipul de cheltuieli/program operațional. Ar fi util să fie disponibil un nivel mai dezagregat al datelor în funcție de tipul de program operațional accesat, deoarece codificarea bugetară permite această rafinare a datelor. Formatul de raportare bugetară include coduri separate pentru fondurile provenite din Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European, Fondul de Coeziune, Fondul European Agricol de Dezvoltare Rurală, Fondul European pentru Pescuit și fondurile corespunzătoare Spațiului Economic European și Norvegian, precum și altor programe.

Analizele agregate ale absorbției fondurilor UE la nivel național, al programului operațional sau al regiunii de dezvoltare nu sunt suficiente pentru a analiza în profunzime disparitățile teritoriale. Obiectivul de reducere a inegalităților regionale este o parte intrinsecă a obiectivelor UE de promovare a cooperării economice, sociale și teritoriale (articolul 174 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene). Același articol menționează o atenție deosebită acordată zonelor rurale și regiunilor care au fost afectate de "dezavantaje naturale sau demografice grave și permanente". Analizele la nivel local,³ cum este cea din proiectul EU FAR, au permis și au abordat în mod direct acest obiectiv.

¹ Identificabile, accesibile, interoperabile și reutilizabile.

² Disponibile de la Institutul Național de Statistică, Serverul Nomenclatoarelor de Interes Național (SENIN): <http://80.96.186.4:81/senin/index.htm>

³ Definiția OCDE, Eurostat, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12008E174&from=EN>.

Metode

Constatările și implicațiile de politici prezentate în această sinteză se bazează pe metodologia elaborată în cadrul proiectului EU FAR. Fondurile UE cumulate pentru perioada 2014-2020 se bazează pe date financiare din execuția bugetului local, publicate de Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, Direcția Politici Fiscale și Bugetare Locale.⁴ Procesul de gestionare a datelor a presupus agregarea tuturor informațiilor pentru toate localitățile din România prin atribuirea unor coduri unice de identificare corecte (SIRSUP, coduri LAU), pentru toate localitățile pentru fiecare dintre anii analizați (2016-2021). Întregul proces de agregare a datelor este prezentat în descrierea tehnică a bazei de date deschise EU FAR.⁵

Rezultatele

Absorbția fondurilor UE la nivelul unităților administrativ teritoriale din România este marcată de disparități teritoriale. Analizele efectuate pentru mediul rural al României evidențiază faptul că atributele spațiale ale unei comune (localități rurale din România)⁶, cum ar fi regiunea de dezvoltare și afilierea la județ, diferențiază nivelurile de absorbție a fondurilor UE. Capacitatea financiară, afilierea la o zonă urbană funcțională, declinul demografic, dimensiunea populației și absorbția fondurilor de la bugetul de stat sau a fondurilor UE în perioada de programare anterioară pot fi, de asemenea, utilizate pentru a diferenția capacitatea localităților rurale de a atrage fonduri UE în perioada de programare 2014-2020.

Comunele cu niveluri crescute de finanțare europeană sunt într-o măsură semnificativ statistic mai mare în regiunile de dezvoltare Centru, Nord-Vest, Sud-Vest și Vest, în comune fără modificări sau chiar cu o creștere a populației între 2021 și 2014, în cea mai ridicată quartilă a capacității financiare și care au experiență anterioară în ceea ce privește finanțarea din partea UE, pentru perioada anterioară de programare. De asemenea, sunt cu precădere din județele Bistrița-Năsăud, Cluj, Harghita, Hunedoara, Mureș și Tulcea. În plus, comunele din quartila medie superioară a fondurilor UE tind să fie comune mai dezvoltate, parte a unei zone urbane funcționale și în regiunile de dezvoltare centrală și nord-estică. În momentul în care toate datele din perioada de programare analizată (2014-2020) vor deveni disponibile din aceeași sursă de informații (rapoartele de execuție a bugetului local), este posibil ca aceste caracteristici/grupări să producă rezultate diferite. În plus, ar fi bine să avem o imagine mai fină asupra diferitelor alocări ale fondurilor UE, bazate în principal pe dimensiunea NUTS 2, pentru a oferi o contextualizare îmbunătățită a rezultatelor. Acest criteriu ar putea deveni mai pronunțat pentru perioada de programare 2021-2027, deoarece parte din fondurile UE sunt alocate în România prin programe operaționale regionale individuale.

Implicații de politici

EU FAR va continua să actualizeze baza de date privind fondurile UE la nivel de localitate și să o publice cu acces deschis. Cu toate acestea, există o nevoie substanțială de a utiliza baza de date EU FAR și actualizările sale viitoare la mai multe niveluri: (1) localitate, (2) județ, (3) regional, (4) național și (5) la nivelul UE.

⁴ http://www.dpfbf.mdrap.ro/sit_ven_si_chelt_uat.html.

⁵ <https://doi.org/10.5281/zenodo.7460011>.

⁶ În acest articol, folosim termenul "rural" pentru a ne referi la organizarea teritorială. Clasificarea detaliată este disponibilă în baza de date a Institutului Național de Statistică - Tempo, cod indicator [ADM101A]. <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>.

La nivel de localitate, primarii ar trebui să identifice noi oportunități de dezvoltare a localității și de creștere a calității vieții cetățenilor lor. Baza de date actuală poate fi utilizată pentru a identifica cazurile de niveluri maxime de absorbție a fondurilor UE pe teritoriul României, atât în volume absolute, cât și în volume pe cap de locuitor. Un volum mare de fonduri europene absorbite poate servi drept exemplu pentru comunități locale similare din același județ/regiune de dezvoltare sau chiar la nivel național.

La nivel județean, autoritățile de la nivel județean și local pot utiliza baza de date EU FAR⁷ pentru a planifica o dezvoltare teritorială echilibrată și pentru a permite colaborări suplimentare cu județele și/sau țările învecinate. Procesul de planificare a dezvoltării ar trebui corelat cu o estimare exactă a nevoilor, corelată cu bugetele de stat disponibile și cu fondurile UE. Localitățile rurale din județ ar trebui să fie unul dintre punctele cheie pentru asigurarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate. Baza de date poate fi un instrument de lucru pentru Agențiile de Dezvoltare Regională din România.

La nivel regional, este necesar să se facă un pas mai departe și să se dezagrege disparitățile la nivel de localitate sau chiar la nivel de sat (pe baza datelor din Recensământul recent realizat). Un nivel agregat de dezvoltare regională poate ascunde numeroase disparități intraregionale. Noua perioadă de programare (2021-2027) are programe distincte finanțate de UE la nivel regional, dar principalele disparități teritoriale se află la nivel local.

La nivel național, capacitățile de monitorizare și evaluare pot fi îmbunătățite în mod semnificativ prin utilizarea unei baze de date agregate cu date granulare privind fondurile UE la nivel de localitate, pentru ultima perioadă de programare. Utilizarea sa potențială este destinată nu numai Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene, ci și Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Ministerului Finanțelor și Ministerului Muncii și Solidarității Sociale.⁸

La nivelul UE, baza de date EU FAR poate funcționa ca un exemplu și, pe baza aceleiași metodologii, poate fi extinsă și în alte țări. Datele granulare de la nivel local se pot dovedi a fi un instrument util de politici, valoros pentru elaborarea unor strategii integrate la nivel de zonă pentru politicile UE, cu scopul final de a îmbunătăți calitatea vieții cetățenilor.

Cercetătorii pot utiliza și extinde în continuare baza de date EU FAR, atât la nivel național, cât și la nivelul UE. Reprezentanții din domeniile academice ale sociologiei, economiei, geografiei și managementului public pot reutiliza și îmbunătăți în mod liber utilizarea potențială a bazei de date și pot oferi o perspectivă substanțială transdisciplinară.

⁷ Pentru cooperarea între țări, de exemplu depunerea de proiecte prin programele de cooperare teritorială europeană.

⁸ De exemplu, pentru comunitățile marginalizate.

Despre proiect

Nume proiect	EU FAR – EU Funds by Area Results
Echipa de proiect /Autori	Monica Marin (coord.), Eugen Glăvan, Alin Chiș and Bogdan Corad
Schema de finanțare	Acest proiect a primit finanțare din partea programului de cercetare și inovare Orizont 2020 al Uniunii Europene în cadrul acordului de grant nr. 101017536.
Durată	Octombrie 2022 – Martie 2023
Buget	50 000 €
Mai multe informații	https://zenodo.org/communities/eu-far https://www.iccv.ro/en/projects/eu-far-eu-funds-by-area-results-en/
Informații de contact	eufar2020@gmail.com secretariat.iccv@gmail.com
Lecturi suplimentare	EOSC – European Open Science Cloud Zenodo https://about.zenodo.org/infrastructure/ ROHub https://reliance-eosc.github.io/rohub-portal-documentation/ Scipedia https://www.scipedia.com/help/create Materiale de instruire de la EOSC Open Science is Just Good Science https://search.eosc-portal.eu/trainings/1000004 Manage, Improve and Open Up Your Research Data (https://search.eosc-portal.eu/trainings/1000005) FAIRsharing (https://marketplace.eosc-portal.eu/datasources/eosc.oxford_e-research_centre.21697de1a5b10b8eb5fad857edecf5c9) EOSC/FAIR promotion (https://search.eosc-portal.eu/trainings/1000028) Research Data Alliance RDA and the Social Sciences (https://www.rd-alliance.org/rda-disciplines/rda-and-social-sciences) The FAIRsharing Registry and Recommendations: Interlinking Standards, Databases and Data Policies (https://www.rd-alliance.org/group/fairsharing-registry-connecting-data-policies-standards-databases-wg/outcomes/fairsharing)

Acest proiect a primit finanțare din partea programului de cercetare și inovare Orizont 2020 al Uniunii Europene în cadrul acordului de grant nr. 101017536.

Proiectul este susținut de Research Data Alliance prin apelurile deschise RDA, parte a proiectului EOSC Future.